

Чай Н.М.

методист Навчально-наукового центру
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ ЦИФРОВОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ ЯК ЗАСОБУ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИКЛАДАННЯ СУСПІЛЬНО- ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Анотація. У статті розглянуто методичні аспекти впровадження цифрової гуманітаристики як інструменту модернізації викладання суспільно-гуманітарних дисциплін. Обґрунтовано актуальність переходу від репродуктивних методів навчання до дослідницько-орієнтованих стратегій в умовах цифровізації освіти. Особливу увагу приділено зміні ролі викладача, який у сучасному освітньому просторі трансформується у фасилітатора та дизайнера цифрового навчального середовища. Доведено, що інтеграція методів цифрової гуманітаристики сприяє розвитку критичного мислення, медіаграмотності та системного аналізу у здобувачів освіти, забезпечуючи формування актуальних компетенцій у контексті викликів інформаційного суспільства.

Ключові слова: цифрова гуманітаристика, модернізація освіти, методика викладання, критичне мислення, освітні інновації.

Chai N.M. The use of digital humanities methods as a means of modernizing the teaching of social sciences and humanities. The article examines the methodological aspects of implementing Digital Humanities as a tool for modernizing the teaching of social sciences and humanities. It substantiates the relevance of transitioning from reproductive teaching methods to research-oriented strategies in the context of the digitalization of education. Particular attention is paid to the changing role of the educator, who, in the modern educational space, transforms into a facilitator and a designer of the digital learning environment. It is proven that the integration of Digital Humanities methods promotes the development of critical thinking, media literacy, and systemic analysis among students, ensuring the formation of relevant competencies in the context of the challenges of the information society.

Key words: digital humanities, modernization of education, teaching methodology, critical thinking, educational innovations.

Актуальність. Актуальність теми зумовлена стрімкою цифровізацією всіх сфер суспільного життя, що вимагає докорінного перегляду підходів до

викладання гуманітарних наук. Традиційні методи навчання, що базуються переважно на репродуктивному відтворенні тексту, поступово втрачають ефективність у роботі. Впровадження цифрової гуманітаристики дозволяє подолати розрив між класичною гуманітарною освітою та сучасними технологічними можливостями.

Сьогодні гуманітарні дисципліни потребують інструментів, які дозволяють не лише накопичувати знання, а й візуалізувати їх, працювати з великими масивами даних, створювати інтерактивні моделі історичних та культурних процесів. Модернізація викладання через методи цифрової гуманітаристики сприяє розвитку критичного мислення, цифрової грамотності та дослідницьких навичок здобувачів освіти, що є стратегічним завданням для сучасної української школи та вищої освіти в умовах глобального інформаційного простору [7, с. 144].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема використання цифрових інструментів у гуманітарній сфері перебуває в центрі уваги багатьох сучасних науковців. В українському науковому дискурсі теоретичні питання цифрової трансформації освіти досліджують В. Биков, Р. Гуревич та М. Жалдак. Окремі аспекти застосування методів цифрової гуманітаристики у викладанні історії, літератури та культурології висвітлено у роботах вітчизняних дослідників, зокрема В. Ніктенко, В. Воронкова, О. Кивлюк (розвиток сучасних гуманітарних наук), Н. Метеленко, В. Копанєва (цифрова гуманітаристика), А. Пархоменко (візуалізація в гуманітаристиці) та ін.

Проте, попри значну кількість теоретичних напрацювань, питання створення цілісної методики використання інструментів цифрової гуманітаристики безпосередньо в аудиторній та дистанційній роботі викладача суспільно-гуманітарних дисциплін залишається недостатньо висвітленим і потребує подальшого прикладного аналізу.

Метою статті є теоретичне обґрунтування та практичне розкриття методів цифрової гуманітаристики як інструменту модернізації викладання суспільно-гуманітарних дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Модернізація гуманітарної освіти в умовах цифрової трансформації передбачає не просто механічне впровадження комп'ютерних технологій, а якісну зміну парадигми викладання, де методи цифрової гуманітаристики стають фундаментом для формування дослідницьких компетенцій [6, с. 79]. Перехід від лінійного сприйняття гуманітарного знання до мережевого та багатовимірного аналізу дозволяє актуалізувати зміст суспільно-гуманітарних дисциплін, роблячи їх більш прикладними та адаптованими до вимог інформаційного суспільства [3, с. 81]. Центром такої трансформації стає концепція активного навчання, у

якій цифрові інструменти виступають посередниками між теоретичним концептом та практичним досвідом його інтерпретації.

Одним із важливих аспектів оновлення методики викладання є впровадження методів візуалізації складних історико-культурних процесів, що сприяє підвищенню якості засвоєння навчального матеріалу. Використання інтерактивного картографування та хронологічного моделювання дозволяє подолати фрагментарність знань, надаючи здобувачам освіти можливість простежити просторово-часові зв'язки у розвитку цивілізацій, а також виявити причинно-наслідкові залежності між подіями. Означений підхід трансформує роботу з історичними джерелами чи літературними текстами з процесу простого ознайомлення у процес конструювання динамічних моделей, де кожна подія чи артефакт розглядається у широкому соціокультурному контексті. Крім того, інтерактивність таких інструментів стимулює пізнавальну активність студентів та підвищує рівень їх залученості до навчального процесу. Такий формат роботи сприяє розвитку системного мислення, формуванню аналітичних навичок і здатності до синтезу великих обсягів різномірної інформації [1, с. 116].

Паралельно з візуалізацією важливого значення набувають методи комп'ютерного аналізу текстів, які суттєво змінюють традиційні підходи до герменевтичного аналізу в межах філологічних та філософських дисциплін. Застосування стратегій дистанційного читання дозволяє досліднику виявляти приховані закономірності, частотні характеристики та семантичні поля у значних масивах текстової інформації, що є практично неможливим при використанні виключно класичних методів читання. Додатково такі підходи дають змогу аналізувати міжтекстові зв'язки, відстежувати еволюцію понять і виявляти тенденції розвитку дискурсів у часі [8, с. 145]. У педагогічному контексті це відкриває нові можливості для критичного аналізу медійного контенту, вивчення ідеологічних наративів та розвитку навичок верифікації даних. Особливо актуальним це є в умовах інформаційного перевантаження та поширення дезінформації, де здатність до аналітичного осмислення текстів стає ключовою компетентністю. Відтак такі методи є критично важливими для формування стійкості до маніпулятивних впливів у сучасному інформаційному просторі [4, с. 12].

Не менш вагомим чинником модернізації є використання методів цифрового архівування, які дозволяють залучати здобувачів до створення власних науково-освітніх ресурсів [10, с. 190]. Робота над цифровими колекціями, віртуальними антологіями зміщує фокус із репродуктивного відтворення матеріалу на творчу самореалізацію та розвиток медіаграмотності. Викладач у такому процесі виконує роль фасилітатора та

наукового консультанта, який спрямовує дослідницький пошук, забезпечуючи методологічну строгість аналізу [2, с. 42]. Таким чином, цифрова гуманітаристика інтегрує наукову та навчальну складові, створюючи умови для глибокого занурення у предметну область через безпосередню роботу з цифровими об'єктами культурної спадщини.

Ефективність застосування методів цифрової гуманітаристики безпосередньо залежить від готовності викладача до трансформації власної педагогічної ролі та переосмислення дизайну навчальних занять [9, с. 479]. Основною перевагою інтеграції цифрових методів є розвиток здатності здобувачів працювати з великими масивами даних, критично оцінювати інформаційні джерела та створювати власні інтелектуальні продукти, що мають високу соціокультурну цінність. Такий підхід дозволяє гуманітарним наукам залишатися актуальними в епоху високих технологій, зберігаючи при цьому свій ціннісно-орієнтований та людиноцентричний характер [5, с. 139].

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна констатувати, що впровадження методів цифрової гуманітаристики в освітній процес є не лише вимогою часу, а й стратегічним кроком до якісної модернізації викладання суспільно-гуманітарних дисциплін. Використання інструментів інтерактивної візуалізації, корпусного аналізу текстів дозволяє подолати традиційну пасивність гуманітарної освіти, перетворюючи її на динамічний дослідницький процес. Такий підхід забезпечує формування у здобувачів освіти цілісної наукової картини світу, де технологічні навички органічно поєднуються з глибоким аналітичним мисленням.

Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають у розробці конкретних методичних рекомендацій для адаптації складних цифрових інструментів до програм загальної середньої та фахової передвищої освіти. Крім того, окремої уваги потребує питання етичного використання штучного інтелекту в межах цифрової гуманітаристики, що має стати наступним етапом у розвитку методики викладання суспільно-гуманітарних дисциплін.

Література

1. Метеленко Н. Формування цифрових компетентностей в контексті викладання «цифрової гуманітаристики». *Humanities Studies*. 2023. № 17(94). С. 116–126.
2. Копанєва В. Становлення цифрової гуманітаристики. *Вісник Книжкової палати*. 2018. № 6. С. 42–45.
3. Ніктенко В., Воронкова В., Кивлюк О. Цифровий гуманізм як нова парадигма розвитку сучасних гуманітарних наук. *Humanities Studies*. 2025. № 22(99). С. 81–90.

4. Вініченко А. Цифрова гуманітаристика у викладанні загальнофахових дисциплін вищої освіти: західний досвід інтеграції та українська модель адаптивної інновації в умовах кризи. *Вісник післядипломної освіти: збірник наукових праць. Серія «Педагогічні науки»*. 2025. № 34.63 С. 12–28.
5. Ворожейкін Є. Цифрові гуманітарні науки та культурологія: можливості взаємодії. *Питання культурології*. 2022. № 40. С. 139–148.
6. Комісар Л., Томіленко Л. Трансформація парадигми текстуальності в цифровому світі. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія Філологія*. 2025. № 28.2. С. 79–90.
7. Пархоменко А. Цифрове візуальне у гуманітаристиці (культурологічний аспект). *SWorldJournal*. 2025. № 30-03. С. 144–153.
8. Шарова Т. М. Цифровий формат освіти та комунікація: огляд онлайн курсів. *Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: зб. матеріалів III міжнар. наук.-практ. конф. (14-15 трав. 2020 р., м. Суми)*. С. 144–149.
9. Шарова Т., Землянський А. Освіта в інформаційному просторі: цифрове суспільство. *Наука і техніка*. 2023. № 14(28). С. 479–492.
10. Шарова Т.М. Авторське право на академічні курси в цифровій освіті. *Українські студії в європейському контексті*. 2025. № 10. С. 190–197.

Чай О.М.

здобувач вищої освіти

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

Науковий керівник: к.пед.н., доцент Шаров С.В.

ТЕХНОЛОГІЇ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ЯК ІНСТРУМЕНТ АВТОМАТИЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ ВЕБСАЙТУ

Анотація. У статті досліджуються можливості застосування технологій штучного інтелекту як інструменту автоматизації процесу розробки вебсайтів. Проаналізовано напрями використання AI-технологій на різних етапах веброзробки: проєктування структури, генерація програмного коду, створення дизайну, тестування, оптимізація продуктивності та персоналізація контенту. Окреслено переваги впровадження штучного інтелекту у вебіндустрії, а також визначено основні виклики, пов'язані з безпекою даних, якістю алгоритмів і необхідністю збереження професійної експертизи розробника. У висновках підкреслено, що використання ШІ-